

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ, ΑΛΗΘΕΙΑ, ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ, ΠΩΣ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΚΑΤΕΛΗΞΑΝ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΚΑΘΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΤΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ, ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΜΙΑΣ ΔΙΖΩΝΙΚΗΣ, ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗΣ ΚΥΠΡΟΥ; ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΝΙΑΖΙ ΚΙΖΙΛΓΙΟΥΡΕΚ ΦΩΤΙΖΕΙ ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ-ΤΑΜΠΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΣ, ΚΑΤΑΔΕΙΚΝΥΕΙ ΟΤΙ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΥΠΟΤΙΜΑΤΑΙ Η ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΟΤΙ ΤΟ ΜΟΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΣΕΙ ΤΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΙΝΑΙ Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

«Οι μουσουλμάνοι της Κύπρου είναι απλώς μια μειονότητα με χαμηλό επίπεδο πολιτισμού». Αυτή την απάντηση έλαβε από τους εκπροσώπους της ελληνοκυπριακής κοινότητας ο Ούνιστον Τσώρτσλντ το 1907, όταν σε μια επίσκεψή του στην Κύπρο ως υπουργός Αποικιών ζήτησε από τους Ελληνοκύπριους να σεβαστούν τα συναισθήματα του μουσουλμανικού πληθυσμού στο νησί. Πάνω από ένας αιώνας πέρασε από τότε. Πόσο όμως άλλαξε η αντίληψή μας για τους «άλλους κατοίκους» της Κύπρου; Τι διαφορετικό μάθαμε, όλα αυτά τα χρόνια για την κοινωνία, μέχρι προχθές δίπλα μας, και τώρα «απέναντι» της Πράσινης Γραμμής;

Απάντηση στα ερωτήματα αυτά επιχειρεί τώρα να δώσει ένα πολύ ενδιαφέρον βιβλίο: Οι *Τουρκοκύπριοι, η Τουρκία και το Κυπριακό*, που φέρει την υπογραφή του γνωστού καθηγητή Πολιτικών Επιστημών στο Τμήμα Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου, Niyazi Kizilyurek. Το βιβλίο συγκεντρώνει μία σειρά παλαιότερων και πιο πρόσφατων άρθρων και ομιλιών του, που καταπνέονται τόσο με την ιστορία, την κοινωνικο-πολιτική υπόσταση και την πολιτισμική ταυτότητα της τουρκοκυπριακής κοινότητας όσο και με τις αντιλήψεις που η «αντίθετη πλευρά», δηλαδή οι Ελληνοκύπριοι (ως εκ τούτου, και οι Έλληνες), διαμόρφωσαν γι' αυτήν.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Κιζιλγιουρεκ, στη νεώτερη ιστορία της Κύπρου, η επικρατούσα αντίληψη η ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους

ήθελε να προσδιορίζει την τουρκοκυπριακή κοινότητα ως «μια απλή μειονότητα και αμελητέο στοιχείο», ακόμα κι όταν ιδρύθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία ως δικονομικό κράτος.

Εθνικισμός

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Οι απαρχές της κοινότητας που θα ονομαζόταν αργότερα «τουρκοκυπριακή» ανάγονται στο 1572 όταν, με την ολοκλήρωση της κατάκτησης της Κύπρου από τους Οθωμανούς, άρχισε και η μεταφορά μουσουλμανικού πληθυσμού στο νησί, για λόγους κυρίως κοινωνικο-οικονομικής αναβάθμισης. Αυτό συνεχίστηκε και κατά τους επόμενους αιώνες. Κατά την πρώτη απογραφή πληθυσμού που διενεργήθηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία το 1853, καταγράφονται 14.983 μουσουλμάνοι άνδρες στο νησί, ενώ οι χριστιανοί ανέρχονται σε 29.223.

Ως γνωστόν, στο οθωμανικό σύστημα διοίκησης που στηριζόταν στα «μιλέτ» (θρησκευτικές κοινότητες), η εθνολογική καταγωγή δεν είχε καμία σημασία για τον προσδιορισμό της ταυτότητας. Όλα αυτά αλλάζουν με την άνοδο του εθνικισμού κατά τη διάρκεια του 19ου αι. Ιδιαίτερα, η γένεση του ελληνικού εθνικισμού (του πρώτου από τα αντίστοιχα κινήματα στο πλαίσιο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας) και η ίδρυση του ελληνικού κράτους επηρεάζουν άμεσα την Κύπρο. Κυρίως το δόγμα της Μεγάλης Ιδέας και η διπλωματική και εκπαιδευτική πολιτική που προώθησε η Ελλάδα στο πλαίσιο της πραγματοποίησής του, θα έχουν άμεσο αντίκτυπο στις συνειδήσεις των Ελληνοκυπρίων. Η υιοθέτηση εκ μέρους τους των ιδεών περί έθνους, δημιουργήσε μια νέα δυναμική για τις κινητοποιήσεις που είχαν στόχο την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Στο μεταξύ, ο μουσουλμανικός πληθυσμός του νησιού βρισκόταν ακόμα μακριά

«Οι Τουρκοκύπριοι εγκλωβίστηκαν σταδιακά σε ένα κράτος «μη-κράτος», όπου τίποτα δεν μπορούσε να επιβιώσει χωρίς την οικονομική υποστήριξη της Άγκυρας και όπου, το Κόμμα Εθνικής Ενότητας, υπό τον Ντενκτάς και στη συνέχεια τον Έρογλου, χειραγωγούσε την πολιτική ζωή» λέει ο Κιζιλγιουρεκ. Στη φωτο διαδήλωση του 2003 όπου Τουρκοκύπριοι φωνάζουν ότι δεν τους εκπροσωπεί ο Ντενκτάς

από τις ιδέες του εθνικισμού. Ο απόηχος του τουρκικού εθνικισμού έφτασε στις συνειδήσεις της τουρκοκυπριακής ελίτ μόνο κατά τη δεκαετία του 1930. Η ανάπτυξη των κεμαλικών αντιλήψεων ανάμεσα στους Τουρκοκύπριους και η διαδικασία εκκοσμίκευσης της τουρκοκυπριακής κοινότητας επιτεύχθηκαν με σχετικά γοργούς ρυθμούς, αφού ήδη κατά τη δεκαετία του 1940 ο κυρίαρχος τουρκοκυπριακός λόγος εμφανίζεται ως κοσμικός και εθνικιστικός.

Σύγκρουση

Η Κύπρος έχει περάσει, το 1878, υπό την κυριαρχία των Βρετανών. Το γεγονός ότι το αγγλικό αποικιακό καθεστώς επέλεξε μια μορφή διοίκησης βασισμένης σε μεγάλο βαθμό στον δικονομισμό, σε συνδυασμό με την προσκόλληση της κάθε κοινότητας σε μια πολιτική αλυτρωτισμού, θα οδηγήσει σταδιακά στη διαμόρφωση μιας συγκρουσιακής σχέσης ανάμεσα σε Ελληνοκύπριους και

Τουρκοκύπριους: «Στην Κύπρο ο μοντερνισμός δεν δημιούργησε ένα κοινό αίσθημα του «εμείς». Αντίθετα, οι δύο παραδοσιακές θρησκευτικές κοινότητες εξελίχθηκαν ως δύο ξεχωριστές εθνοτικές κοινότητες και δεν μπόρεσαν να δημιουργήσουν ένα κοινό πολιτικό όραμα για το μέλλον της Κύπρου» (σ. 47).

Ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν οι ελπίδες των Ελληνοκυπρίων για την ένωση αυξάνονται, οι δύο κοινότητες αναδιοργανώνουν τα εθνικιστικά τους μέτωπα και το χάσμα μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων μαζικοποιείται, κινητοποιώντας και τα ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού. Το πάθος των μεν για την ένωση συγκρούεται με το πάθος των δε κατά της

ένωσης. Χαρακτηριστικά του κλίματος της εποχής είναι τα λόγια του Τουρκοκύπριου πρώην ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς: «Αυτοί έλεγαν: Πεθαίνουμε για την ένωση κι εμείς λέγαμε ότι πεθαίνουμε για να μη γίνει η ένωση, γιατί αν

γίνει, έτσι κι αλλιώς θα πεθάνουμε». Η ένταση ανάμεσα στις δύο κοινότητες κορυφώνεται με την έναρξη του ανταποικιακού αγώνα το 1955. Από τη μια, η ΕΟΚΑ (Ελληνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών) διεκδικεί την ένωση με την Ελλάδα και μονοπωλεί τον ανταποικιακό ένοπλο αγώνα (στον οποίο ανταποστάσαν η Αριστερά, προτάσσοντας αντ' αυτού τον «μαζικό πολιτικό αγώνα»), αποξενώνοντας έτσι μεγάλο μέρος του πληθυσμού, δηλαδή τους αριστερούς και τους Τουρκοκύπριους. Από την άλλη, το 1957 δημιουργείται και η τουρκοκυπριακή ένοπλη οργάνωση ΤΜΤ (Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης), που θέτει στόχο τη διχοτόμηση της Κύπρου.

Υπό αυτές τις συγκυρίες ιδρύεται το 1960 η Κυπριακή Δημοκρατία. Το χάσμα όμως ανάμεσα στις δύο κοινότητες ήταν ήδη πολύ μεγάλο. Τα διαμορφωμένα αποκλίνοντα οράματα Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων δεν μπορούσαν να χωρέσουν υπό τη σκέπη του νεοσύστατου κράτους. Αντίθετα, σύμφωνα με τον Kizilyurek, «Η Κυπριακή Δημοκρατία γεννήθηκε ως ένα ανεπιθύμητο παιδί που εμφανιζόταν ως εμπόδιο στην ένωση της κάθε κοινότητας με τη μητέρα-πατρίδα».

Niyazi Kizilyurek
ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ, Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ
ΕΚΔ. ΠΑΠΑΖΗΣΗ
ΤΙΜΗ: 16,70 ΕΥΡΩ

«ΠΡΟΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ»

«Με τον πολιτισμό, τη γλώσσα και την ιστορία μου και με όλο το είναι μου, είμαι Τούρκος. Εγώ έχω το κράτος μου... τη μητέρα πατρίδα μου. Κυπριακή κουλούρα, Τουρκοκύπριοι, Ελληνοκύπριοι, κοινό κράτος στην Κύπρο... όλα αυτά είναι λόγια του αέρα... Στην Κύπρο το μοναδικό πράγμα που είναι κυπριακό είναι το γαϊδούρι». Τα λόγια αυτά ανήκουν στον Ραούφ Ντενκτάς, τον πρώην ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας, που το 2003 κατακρημνίστηκε κακώς από την εξουσία έπειτα από περίπου

50 χρόνια εμπλοκής στην πολιτική ζωή του τόπου. Όπως επισημαίνει ο Κιζιλγιουρεκ στο διοριστικό άρθρο του για τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, η θέση πως η τουρκοκυπριακή κοινότητα είναι «προέκταση της Τουρκίας» και πρωτίστως εξυπηρετεί τα συμφέροντά της ήταν, όλως παραδόξως, και το δόγμα του Ντενκτάς. Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι το 2004, όταν οι Τουρκοκύπριοι εξέφρασαν δυναμικά τη βούλησή τους για μια ενωμένη Κύπρο, ο Ντενκτάς αντιδρούσε τονίζοντας πως 133.000 Τουρκοκύπριοι δεν έχουν το δικαίωμα να καθορίσουν το μέλλον του τουρκικού έθνους.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, όταν ιδρύθηκε το 1960 θεωρήθηκε τόσο από την ελληνοκυπριακή όσο και από την τουρκοκυπριακή κοινότητα, ως εμπόδιο για τις πεποιθήσεις και τους στόχους τους να ενωθούν με τη μητέρα-πατρίδα, σημειώνει ο καθηγητής Νιάζι Κιζιλγιουρεκ. Εδώ οι ηγέτες της εποχής Μακάριος και Ντενκτάς

